

A' SZÉPIRODALOM A' POLITIKAI LAPOKBAN.

Gróf Dessewffy Emil azt mondá: ,legyen forradalom politikai lapjainkban;‘ és felvett egy regényt a' Buda Pesti Híradóba, tárczát nyitott a' szépirodalomnak.

Erre a' P. Hirlap egy jó elmésséget mondott; a' magyar journalismus azóta fejlődött ki, mióta Kossuth Lajos a' novellákat 's mindenféle versezteket onnan kizárta.

Nem ugyan mint jó elmésséget, de legalább mint nevetséget, meg kell említenem, hogy erre a' Jelenkor ezt mondta: ,az én Társalkodóm egész életében folyvást adott szépirodalmi közleményeket.‘

És valóban, ha egyik kezünkben a' Jelenkor Társalkodóját tartjuk, akkor látjuk tulajdonképen, mennyire jó a' P. Hirlap elméssége.

Azonban a' P. Hirlapnak im ezen szavai inkább csupán elmésség, mint igazság valának.

Nem lehet ugyanis tagadni, a' magyar journalismus valóban azóta nyert nagyobb fejlődést, mióta Kossuth Lajos a' Társalkodó-féle tökéletlen szépirodalmat onnan kizárta.

De nem eddig van a' dolog. Jó ízlésű 's nem is fősvény szerkesztő szép gyűjteményt állíthat ki szépirodalmi közleményekből, 's ezen gyűjtemény, ezen tárcza, mikép általános néven ismertetik, szép helyet foglalhat 's nevezetes szerepet vihet nagykorúságra fejlődött journalismusban.

Mert a' nagykorúságra fejlődött journalismus mindent magában foglal. Ezen állapotban nem is kell létezni ezen elnevezésnek: politikai avagy szépirodalmi lap. Ekkor csak nagy lapok és kis lapok vannak. A' nagy lapok természetesen politikát is, de nemcsak politikát, hanem mindent magokban

foglalnak. A' kis lapok pedig csak bővebb kiadásu szinlapok, vagy pedig szabó és divatárusnő által szerkeszthető divathírnökök, minden irodalmi érdem és érdek nélkül.

Lamartine nem régiben ezt írta a' journalismusról: Midőn a' nyomtatás feltaláltatott, kezdetben csupán egyoldalú használatra fordítottatott, de nem sokára közönségesse 's a' szellemi közlekedés egyetemes eszközévé lön. Midőn a' journalismus feltaláltatott, ez csak a' végeit történt, hogy a' köz-hírek gyorsan tudtára adathassanak mindenkinek. (Nálunk még most is sokan vannak, kik azt hiszik, hogy valóban nem is kell a' journalismusnak egyébnek lenni.) A' hirlapok csupán posta-függelék valának; egy nyomtatott levél, fizetett levelező által, mindenkihez intézve. Idővel azonban a' journalismus azzá lön, minek őt jelenleg látjuk: napi encyclopédia, melly magában foglalja a' politikát, vallást, tudományt, irodalmat, philosophiát 's a' művészetet. (Röviden: az egész társasélet minden feltűnő mozgalmait.) Még nem rég ideje, a' hirlapok a' könyvekből kölcsönzött töredékek raktárai valának; nem sokára a' könyvek fogják ezt tenni a' hirlapokkal. Ezen új módja az eszmék terjesztésének két előnnyel bír: olcsóbb és sokkal gyorsabb. A' gondolat ma megszületik, holnap leiratik; egy hét múlva egész Europa olvassa. Húla érlette a' nyomtatásnak, a' journalismusnak 's a' vasutaknak, alig mulik el egy hét, az egész világot bejárják az eszmék. Könyvek által ez egy század alatt történnék meg.

A' nagykoru journalismus tehát mindent magában foglal. Azonban a' mi journalismusunk még nincs ezen állapotban. És kérdés, ha valjon azon lépést kell-e jelenleg megtenni journalismusunk fejlődésének további előmozdítása végett, hogy a' regények ismét felvételessenek politikai lapjainkba? Én azt hiszem: még nem.

A' mi journalismusunknak még sokkal nagyobb, sokkal fontosabb, sokkal előbbvaló lépéseket kell tennie tökéletesedésében, mint a' szépirodalom felvétele.

Megszilárdult-e már nálunk az időszakai sajtó hatalma? Másutt, például, Angliában és Franciaországban, ha a' törvény betűihez ragaszkodunk, még csak nem is negyedik (a' király és két kamara után) hatalom, vagy legfőlebb csupán negyedik hatalom, de ha a' valóságot tekintjük, ugy a' legfőbb hatalom az időszakai sajtó.

Hadserege a' közvéleménynek; leghatalmasabb fegyvere a' kornak, mert fejlesztője, terjesztője, egyesítője az eszméknek és véleményeknek.

Nem abban, mivel ilyen vagy amolyan ítéletet mond a' tárgyakról, hanem mivel mindennemű tárgyról mond valamit, 's ezáltal mindennemű tárgyat a' közönség ítélőszéke elébe állit, áll roppant hatalma.

Természetesen, hol nem mondhat minden tárgyról valamit, nem is olly hatalmas ott az időszakai sajtó.

A' mi lapjainknak még vajmi nagy jövődjök van, mintán ugyanis jelenük nem a' legnagyobb, de jelen állapotukban is nem kevés segélyvel vannak az eszmék tisztába-hozatalára.

Megölő akadály, ha némelly helyen még csak minden tény, eseményt sem lehet előadni. Az esemény előadása, a' tények elősorolása pedig még nem mindaz, mit az időszaki sajtónak teljesíteni kell. Commentár, okoskodás kell a' tényekhez. Nem a' tények, adatok és események a' historia, miről Cicero azt mondá, „élettanító.“ A' pusztán tényeket, adatokat és eseményeket sorozó historia nem volna egyéb, mint valóságos ördög-napló, melyből mindennemű jó és rossz tervre példát és tekintélyt lehet találni. Az időszaki sajtó historia is ugyan, de nemcsak historia, hanem, hogy ugy mondjam, astronomia is. Két arczu Janus, egyfelől a' múlt napok történetét bírálja, másfelől a' jövőbe tekint. Egyfelől historiát ír, másfelől a' jövő iránt ad véleményt.

Mennyivel jobban ismernők a' mesés-hajdankort, ha mindig létezett volna időszaki sajtó, 's mennyivel jobban fogják utódink ismerni a' mi korunkat, mint mi ismerjük a' múltakat!

Nem kell a' hirlapoknak a' részrehajlást szemükre vetni. Az elengedhetlenül megkívántatik, hogy minden lapnak magának legyen bizonyos főtossan meghatározott elve. Az olyan lapok, melyek rendez-vous-i a' véleményeknek, 's hajlanak ugyan valamely elvhez, de minden szilárd határozottság nélkül, mikép a' Hirnök és Jelenkor, tisztelet, becsület, de igazság is, még a' közönségnek sem igen válnak becsületesre, hogy megélhetnek.

'S az sem elég, hogy csupán a' napiesemények iránt legyen valamely lapnak véleménye. Minden politikai lapnak bizonyos magasabb eszméket, elveket kell kilúzni; saját politikai rendszerrel kell birni, melynek védelme alatt ésszeműve alá helyezve vevén tekintetbe minden tárgyat, nyilatkozzék a' napieseményekről, a' közvetlen teendőkről. Az olyan lap, mely maga sem tudja, mit akar, végtére és tulajdonképen, mivel semmi egész politikája nincs, hanem a' mint eszébe jut, egyszer például a' kamatok kamatairól, majd a' kereskedelmi társaság alapszabályairól, később a' eselédrendszerről, 's meglehet, még az adóról 'stb. nem is maga nyilatkozik, hanem mások nyilatkozatait közli, éppen semmi valódi élettel sem bír, 's még csak nem is jó napszámos. Ha maga a' szerkesztőség gondoskodnék ilyen czikkekről, 's nem közönséges közlönye (organuma) volna boldog- és boldogtalannak, akkor legalább napszámosi munkát tenne, mert, minden magasabb cél avagy befogás nélkül ugyan, de mégis napról napra és pedig saját kezeivel fogna dolgozni.

Sokan azt vélik, hogy 1841. óta időszaki sajtónk valami különös magas fokán áll a' kifejlődésnek. Ez csalódás. Nem lehet tagadni, azon idő óta tetemesen nyert időszaki sajtónk a' kifejlődésben. Hajh, de mi még ez ahhoz képest, a' minek lenni kellene! Emlékezzünk azon mesére, midőn az ács-mester fiját az épületre felküldte; a' fia a' létra közepén megállott, 's alá-

tekintve atyjára, dicsekedve említé, mennyire haladott már; az apa azonban felelé: ne azt tekintsd, fiam, hány fokot haladtál már, hanem azt, hány van még hátra.

Hírlapjaink között egy sincsen, melly mindennap megjelenék, 's ezzel igen sok van ellenük elmondva. Az időszaki sajtónak nem szükség csupa napi-lapokból állani, de napi-lapok nélkül még vajmi csecsemői korában van életének.

Közönségünkben is van hiba. Közönségünk a' sokat markoló kereset fogó czikkeket, megspékelve dagályos szavakkal, felettébb szereti, holott ezeket, tulajdonképen véve, ki kellene nevetnie. Egy rész nem is bánja, ha semmit sem mondanak neki, csak hogy ugynevezett „szépet“ mondjanak, vagy is, a' mit nem igen ért. Némelyeknek semmi sem kell, mi nem illy módon van írva: „felforr ereinkben a' vér, susterog fejünkben az agyvelő.“ És ez lelkes előadásnak neveztetik.

Az írók is gyakran furcsán tesznek. Minden hírlapi czikkecskével nem csekély publicistai és még sokkal nagyobb írói nevet akarunk magunknak szerezni. Ezért nem is igen természetesen czikkeink, hanem furjuk furagjuk azokat, hogy mind megannyi műkincsek legyenek az irodalomban, és lesz belőlök tulfinomított, mesterkelt szörnyeteg!

Íróink örökké politikai jellemök tisztaságát, meggyőződésök mélységét lelkök függetlenségét pengelik (kivált ezelőtt), 's, mindenek felett, szeretnek az idegen nyelvek ismeretével kérkedni. Egy nyomra görögül, latinul, németül, francziául, angolul idézgetünk, nem ritkán teljesen üres szavakat. Ennyi idézettel, nem is említvén, hogy ellenőre van a' jó ízlésnek, teljesen sikerül aztán — magunkat érthetlenné tenni. Szegények mi, kik még azt sem tudjuk, hogy közönségünk magyarul sem tud úgy, a' mint illenék!

Aztán mit akar az író, midőn saját személyéről beszél?! Én az olyan ember okoskodását is tudom épületesnek találni, kinek személyét nem szenvedhetem, de még az olyan embernek sem szenvedhetem autobiographiáját tárgyvitatásban, kinek személyét nagyrabecsülöm.

A' lap minden részéből ki kell tűnni, hogy egy bizonyos egésznek organicus része. Ha legnagyobb avagy csupán tetemes része a' lapnak világosan láppótlék, nincs mit dicsekedni a' szerkesztéssel.

Mindent összefogva és kiegészítve:

Az időszaki sajtó encyclopedia, melly mindent magában foglal, de ezenkívül a' pártoknak jegyzőkönyvét, naplóját, perét is viszi, azaz: vigyo a' közönség bírószeke előtt. Az időszaki sajtónak nem annyira a' meggyőzésben, mint inkább a' közölgelmi ébresztésben, éber állapotban 's mintegy összpontosítva tartásában áll főczélja. És mivel a' hírlapoknak a' tárgyalás alatt levő dolgokat azonnal, minél világosabban, 's még a' középszerű eszűek által is felfoghatván, kell fejtegetnie: ennél fogva, minél egyszerűbb-

bek, minél világosabbak, minél egyenesebbek, minél rövidebbek, de egyszersmind minél számosabbak is, és egy szóval: minél érthetőbbek a' lap czikkei, annál jobb.

A' hírlapi nyelvnek, mint mondani szokták, inkább mondottnak, mint írottaknak kell lenni.

Tudatni tehát komoly, de könnyű nyelven, minden bel- és külföldi érdekes hírt, 's kiterjedni ekkép a' tudásnak minden ágára. Értesíteni a' polgárokat jogaik miben-létéről. Felvigyázni a' kormány, megye, város és minden apróska kényur tetteire. Bepanaszolni a' közönség előtt, ha érdekekkel bír, minden jogtalanságot és méltatlanságot. Elmondani a' nemzet minden hiányait, vágyait, szükségét és szenvedéseit. Megtámadni minden hibát, minden visszaélést, ha saját pártjának tagja által követtetett is el, sőt ezen esetben még sokkal szigorúbban, mert ez növeli leginkább a' pártnak erkölcsi tekintélyét. Védni az igazságot, a' nemzeti nagyságot, tekintetet és érdekeket kívül, 's a' jólétet, szabadságot és rendet belül. Előre megemlíteni, egyszerűsítve előadni, kifejteni, megbírálni 's tárgyalatása alatt is éber figyelemmel kísérni minden törvényjavaslatot és napi-kérdést. Megtekinteni mindent, meghallgatni mindent, vigyázni, kiterjedni mindenre. Feljelenteni a' közvéleménynek minden zsarolást, gonosz szándékot, titkos sohajt, elrejtett gondolatokat. Feljegyezni az eseményeket 's azoknak indító okait; azaz: hírlapba iktatni azokat, hogy majd egykoron bőséges anyaggal bírasson a' történetíró. Megírni ekképen minden eseménynek, minden napnak történetét. Elbeszélni a' nemzetnek örömét, fájdalmát. Tanácsot adni a' kormánynak. Beszélni a' közvélemény nevében, de beszélni a' közvéleménynek is.

És mindezt tenni nem néha, de tenni csüggedés és halogatás nélkül mindennap. Irni foliántokat a' nélkül, hogy valami különös írói nevet sikerülne kivívhatni. Dolgozni szakadatlanul, sőt rögtönözve a' nélkül, hogy méltánylásra lehetne számolni. Szembeszállani mindennel, a' ki és a' mi hibás, nem gondolva előítélettel, gúnnyal, rágalommal és akárminő ellenségeskedéssel, 's közepette a' részvéltenség és közönyösségnek, folytonosan lobogó lelkesedésűnek 's éber és rugékony lelkűnek lenni, 's nem lágitani soha, még az örvény szélén sem; és legyőzni a' folytonos munka minden unalmát és fáradalmait. 'S ekkép küzdeni, tudósítani, világosítani, tanítani igazán, bátran és becsületesen. 'S beszélni, midőn mások még nem beszéltek, midőn mások már nem beszélnek; beszélni mindig, beszélni újra és beszélni szakadatlanul, — ez az időszakai sajtó feladata.

Ki körülményeinket ismeri, mint a' világ tudja, hogy ezen feladatnak jelenleg nálunk nem lehet megfelelni.

Ezen főakadályon kívül van még egy másik, szinte igen nagy, akadály az, hogy lapjaink nem jelennek meg mindennap.

És már most, nem tisztán átlátható-e, hogy tárczát nyitni a' szépirodalomnak, vagyis a' tárgyakat szaporítani, mielőtt legalább a' második akadály el nincs háritva, elhamarkodott dolog volt.

Nem is veszi a' B. P. Híradó a' regényközlésnek semmi hasznát. Ha mindennap jöne egy szám, ez csak növelné a' kíváncsiságot 's feszítené a' figyelmet. Most minden harmadnap jelenik meg, ez megszakasztja a' figyelmet.

Nem lehet tehát általában mondani, hogy a' regények nem valók a' lapokba, mert a' nagy lapoknak mindenre ki kell terjedniök, mindent magokban kell foglalniök. 'S majd ha napi-lapjaink lesznek, ám legyen azokban szépirodalom, sőt nemcsak szépirodalom, hanem mindenféle közleni való, bármely neméhez tartozzék is az a' tudományoknak. De most, midőn még a' politikai rész is tökéletlen, midőn még csak napi-lapjaink sincsenek, mi egyébre való a' hasábhoknak szépirodalmi közleményekkel elfoglalása, mint a' politikának jelenleg is eléggé szűk terét még inkább összeszorítani. Ez visszalépés, nem haladás. Egyenes megbesonkítása a' politikának és semmi valódi kedvezése a' szépirodalomnak.

Irinyi József.

M U T A T V Á N Y

CSÁSZÁR FERENCZ

„TIHANY OSTROMA“

CZIMŰ KOMOLY MELODRAMÁJÁBÓL.

Második Szakasz.

Balaton partja a' tihanyi foknál. Jobbra a' vár látható ezüstjében a' lenyugovó holdnak, melly a' csöndes tó vizét önti el sugarival. — A' mint a' halászdal végződik, elcsöfétül.

Harmadik jelenet.

Halászsok.

A' dalt kívül kezdik, a' szín mélyén dalolva sajkáznak keresztül, 's daluk a' távolban hangzik el.

Csöndes éjjelen, szelid hold,
Szép tavunkon vándorolsz:
Pénytükört vonsz a' hohokra,
Mig nyugonni elhajolsz.

Szende képed felesalá a'
Tó színére a' halat,
És a' háló nem lelé meg
Foglyait a' víz alatt.